

EXAMENSARBETE

Hösten 2005

Lärarytildningen

ELEVERS MOTIVATION

EN STUDIE AV ELEVERS LUST ATT LÄRA I ÅK 5-9

Författare

Susanne Flokén

Maria Thomé

Handledare

Annika Rydstedt

ELEVERS MOTIVATION

EN STUDIE AV ELEVERS LUST ATT LÄRA I ÅK 5-9

ABSTRACT

Arbetets syfte har varit att belysa elevers uppfattningar om vad som motiverar dem i skolan. Genom elevintervjuer och genomgång av litteratur har vi sökt svaren på våra frågeställningar.

Resultatet visar att elevens intresse av ämnena har stor betydelse. Dessutom påverkas elevens lust att lära av läraren och dennes personlighet och undervisningssätt, lektionsupplägg, miljö samt elevens egen upplevelse av sina prestationer.

Det kom fram många förslag på hur vi som lärare kan göra för att få våra framtida elever att känna motivation och lust att lära. Förslagen som ges berör i första hand läraregenskaper, undervisningssätt och lektionsupplägg. Dessutom visar både intervjuerna och litteraturstudien att humor och glädje är något som skapar lust i skolan. Att ha roligt tillsammans berikar både lärares och elevers lärande.

Nyckelord

motivation, motivationsteorier, lust att lära

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING.....	5
1.1 BAKGRUND.....	5
1.2 SYFTE.....	7
1.3 TEORETISK UTGÅNGSPUNKT.....	7
1.4 ARBETSGÅNG.....	7
2. LITTERATURGENOMGÅNG.....	7
2.1 BEGREPPSDEFINITIONER.....	8
2.2 HISTORISK TILLBAKABLICK.....	8
2.3 SKOLANS ANSVAR.....	9
2.4 UPPFATTNINGAR OM MOTIVATION OCH LUST ATT LÄRA.....	10
2.4.1 Värdet av relevant material.....	12
2.4.2 Mentala bilder.....	12
2.4.3 Stress påverkar motivationen negativt.....	13
2.4.4 Vikten av elevinflytande.....	14
2.4.5 Elevens individuella perception och personlighet.....	14
3. PROBLEMFÖRMULERING.....	15
4. METOD.....	15
4.1 URVAL.....	16
4.2 INTERVJUERNAS GENOMFÖRANDE.....	16
4.3 DATABEARBETNING OCH ANALYS.....	17
5. RESULTAT.....	17
5.1 ÄMNEN SOM MOTIVERAR.....	18
5.2 UPPLEVELSER AV EGEN ARBETSINSATS.....	18
5.3 LÄRARE OCH LEKTIONER.....	19
5.4 ELEVINFLYTANDE.....	20
5.5 GODA RÅD FÖR HUR LÄRARE KAN FRÄMJA MOTIVATIONEN.....	20
6. DISKUSSION.....	21
6.1 METODDISKUSSION.....	21
6.2 VAD MOTIVERAR ELEVER ATT LÄRA?.....	21
6.3 LÄRARENS BETYDELSE.....	23
7. SAMMANFATTNING.....	25
8. REFERENSLISTA.....	27
8.1 ARTIKLAR OCH RAPPORTER.....	28
8.2 INTERNETMATERIAL.....	28
BILAGA 1.....	29

1. INLEDNING

Läraryrket är under ständig utveckling och behovet av att se individen bakom eleven är dock inte alltid självklart. Lärare har en viktig uppgift som elevernas vägledare ut i samhället och måste därför förutom rena ämneskunskaper ha kunskap om hur de kan motivera varje elev att lära.

Adler och Holmgren (2000) menar att motivation är ett nyckelord till att eleverna ständigt ska gå framåt i sin kunskapsinhämtning. Ett sätt att mäta denna kunskapsinhämtning är genom betygssättning. Resultatredovisningar gällande betygen mellan svenska skolor i Sverige och svenska skolor i utlandet har en markant differens. En rapport framtagen av Skolverket (2005) visar att det genomsnittliga meritvärdet för svenska utlandsskolor är mycket högre än för skolor i Sverige.

Det genomsnittliga meritvärdet var högre i år, 237 jämfört med 235 föregående år. [...] Det genomsnittliga meritvärdet för eleverna i årskurs 9 i Sverige var för läsåret 2003/04 knappt 207, även det en ökning jämfört med 205 föregående år (Skolverket, 2005, sid 14).

Vårt mål med detta arbete är att förvärva ökade kunskaper om vilka uppfattningar eleverna vid en svensk utlandsskola har om motivation och hur vi, i vår yrkesroll som lärare, kan nå eleverna och fånga deras intresse i undervisningen. Vi valde att göra en empirisk undersökning på Svenska Skolan i Palma, Mallorca.

1.1 BAKGRUND

Under våra genomförda VFU-perioder och tidigare arbete som lärare i olika skolor har vi haft möjlighet att få en inblick i vad eleverna tänker och tycker om skolan. Deras samtal har ofta handlat om hur lärare agerar i klassrummen och hur deras agerande ofta är avgörande för om lektionen upplevs som intressant eller tråkig. Vi kommer också själva ihåg hur vi kunde känna lust och glädje för ämnen enbart pga. att läraren var karismatisk och underhållande, vilket även stämmer med våra studier på högskolan.

Vi har kommit till insikt om vilken avgörande roll lärare spelar i formbara elevers liv, inte bara under den tid de står under vårt omedelbara inflytande, utan även under hela deras fortsatta liv. Det är oerhört viktigt att kunna handskas rätt med de elever som vi har blivit anfö-

trodda att forma och vi vill ge dem den allra bästa utgångspunkten för resten av deras liv. Vi vill ge våra elever ett öppet och tryggt arbetsklimat där en demokratisk anda råder och där individens förmåga tillvaratas och sporras. Carlgren (1999) menar att huvuddelen av skolans arbete består av undervisning som eleverna inte är motiverade att tillgodogöra sig. Atterström och Persson (2000) menar att det är viktigt att utifrån ett individualistiskt synsätt ge utrymme för de vägar som kan föra eleven tillbaka till ett motiverat lärande. Pedagogen måste se elevernas olikheter som en tillgång och skapa ett klimat där varje elev känner sig trygg och som en del av gemenskapen. På så vis utvecklas elevernas självtillit som är en förutsättning för lärande.

Skapandet av miljöer som stimulerar elever att lära är inte bara av omedelbart värde utan en avgörande faktor för elevens kommande lärande. Skolverket (2000, sid 7) fastslår vikten av att kunna stimulera intresset för kunskapsinhämtning hos eleverna.

Att elever utvecklar positiva inställningar till lärande har inte enbart betydelse för skolprestationer utan också därför att unga vuxna som kan sätta mål för sitt lärande och hantera det egna lärandet i mycket större utsträckning fortsätter sina studier och är rustade för ett livslångt lärande.

Skolminister Ibrahim Baylan har också ett för lärare bestämt mål och klargör vad de bör fokusera på genom följande uttalande i sitt till lärare riktade tal vid rikskonferensen i Eskilstuna den 11 maj 2005:

- Det viktigaste ni kan ge dessa elever är en tro på sig själva, motivation till att lära sig och mod att våga göra det man aldrig gjort förut (<http://www.regeringen.se>).

Detta uttalande är inte bara visa ord utan finns i styrdokumentet som fungerar som varje lärares rättesnöre. I Lpo94 (Läraryrket, 2002, sid 11) fastslås skolans uppdrag gällande motivation i undervisningen genom följande citat:

Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta kunskaper.

1.2 SYFTE

Rapporten kommer att fokusera på hur elevernas studiemotivation i åk 5-9 i en svensk skola utomlands stimuleras. Syftet är att belysa elevernas uppfattningar om vad som motiverar dem i skolan.

1.3 TEORETISK UTGÅNGSPUNKT

Vår teoretiska utgångspunkt för detta arbete bygger på Bruner som genom sin undervisnings-teori pekar på att lärarens uppgift är att arrangera en god inlärningsmiljö för eleven vilket innebär att inlärningsförutsättningarna görs så goda och aktiverande som möjligt. Undervisningsmaterialet bör anpassas till elevens förutsättningar för att ge eleven maximala möjligheter till framgång. Bruner rekommenderar ett undersökande arbetssätt som skapar motivation, nyfikenhet och aktivitet. Denna typ av inläring baseras på upptäckande och har den inre motivationen som drivkraft. All inläring sker via våra sinnen och de erfarenheter vi tagit emot genom dem. Då det behövs nyfikenhet och fantasi för att kunna skaffa sig ny kunskap, fordrar elever stor sensorisk motivation. Dessutom behöver elever förmåga att kunna relatera nya kunskaper till gamla för att utveckla sitt lärande (Maltén, 2002).

1.4 ARBETSGÅNG

Vi kommer nu att bearbeta vår studie genom en litteraturgenomgång där vi undersöker styrdokument och såväl tidigare forskning som aktuell sådan inom vårt undersökningsområde. Olika pedagogers uppfattningar om vad som ökar motivationen hos eleverna granskas såsom värdet av relevant material, mentala bilder, påverkan av stress, elevinflytande och elevens dagsform. Därefter följer en empirisk undersökning i form av en intervjuundersökning där frågorna bygger på resultatet av litteraturgenomgången. Eleverna intervjuas enskilt eftersom vi vill få fram vad som motiverar varje enskild elev att lära. Vidare redovisas val av metod, urval och avgränsning samt genomförande. Den empiriska undersökningens utgång sammanfattas i resultatdelen. I den avslutande diskussionen ställs resultatet av litteraturgenomgången i förhållande till resultatet av den empiriska delen.

2. LITTERATURGENOMGÅNG

Nedan följer ett urval av litteratur som ligger till grund för vår studie. Vi kommer först att göra en historisk tillbakablick som följs en genomgång av skolans ansvar. Därefter går vi igenom olika uppfattningar om motivation och lust att lära.

2.1 BEGREPPSDEFINITIONER

Här har vi valt att presentera en del begrepp som förekommer i vårt arbete.

Mentala bilder är tredimensionella och innehåller färg, ljud och lukt och även andra perceptioner. De innehåller också individens slutsatser eller funderingar. Sinnet skapar kontinuerligt mentala bilder, ögonblick för ögonblick (Glasser, 1996).

Meritvärdet utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg (Godkänd=10, Väl Godkänd=15 och Mycket Väl Godkänd=20). Det möjliga maxvärdet är 320 poäng (Skolverket, 2005).

Motivation är de inre och yttre drivkrafter som påbörjar, styr, uppehåller och avslutar en mål-inriktad beteendesevens (Eysenck, 2000).

Motivationsteori handlar om belöning, det vi människor behöver för att bli tillfredsställda (Glasser, 1996).

Sensorisk har avseende på sinnesapparaten, sinnesförmåelserna (Svenska Akademiens ordlista, 1998)

2.2 HISTORISK TILLBAKABLICK

Motivationens betydelse för inläring är känt sedan många år. Det finns ett stort antal pedagoger som använder elevers motivation som en av grundpelarna för sina pedagogiska filosofier. Dessa pedagogers idéer om hur lusten att lära kan främjas brukas än idag. En av dessa var Johan Comenius (1592-1670) som ställde kravet på en skola för alla med undervisning anpassad till elevens behov och intresse. Han lyfte fram motivationens betydelse och talade för en aktiv och praktisk undervisningsmetod där människans sinnen användes som viktiga instrument vid inläringen (Falkenberg & Håkonsson, 2004).

På liknande sätt lyfter Egidius (1999) fram olika pedagogers åsikter om motivation. En av dessa är pedagogikprofessor Jerome Bruner (1915-). Bruner menar att om kunskapen inte talar till elevernas känslor och motiv, kommer de inte att lära sig något, därför att kunskapen inte får någon innebörd för dem. Kunskap måste ha mening för eleverna. En annan pedagog, Célestin Freinet (1896-1966) menade att motivationen hade stor vikt för att inläring skulle kunna ske effektivt. För att eleven skulle känna lust att lära ansåg Freinet att nyttan med och funktionen av arbetet i skolan först måste klargöras. John Dewey (1859-1952) ansåg att ele-

verna behövde känna engagemang och delaktighet i de av läraren tilldelade uppgifterna för att bli motiverade.

Historiens vingslag talar sitt tydliga språk, motivationens betydelse har aldrig upphört att gälla.

2.3 SKOLANS ANSVAR

En lärares vardag i skolan kan upplevas krävande då arbetet med att sporra eleverna att jobba, att hitta balansen mellan rollen som lärare och rollen som uppfostrare och att utveckla förmågan att kunna tillgodose individens behov i klassrummet bara är en bråkdel av den totala arbetsbelastningen. Dock finns det inget som gör en lärare mer tillfredsställd än att lyckas få eleverna intresserade av vad de har att lära dem. Trots det hårda arbetet möts lärare dagligen av elever som mer eller mindre saknar intresse för undervisningen och som om detta inte vore nog riktar även samhället skarp kritik mot skolorna för låga elevprestationer. Ansvar hänger tungt på lärarnas axlar (Carlgren & Marton, 2000). I Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo94 (Läraryrket, 2002, sid 14), kan man läsa följande:

Skolan skall bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära skall utgöra en grund för undervisningen.

Skolan skall sträva efter att varje elev

- utvecklar nyfikenhet och lust att lära,
- utvecklar sitt eget sätt att lära,
- utvecklar tillit till sin egen förmåga,
- känner trygghet och lär sig att ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra,
- lär sig att utforska, lära och arbeta både självständigt och tillsammans med andra

Lärarnas ansvar (a.a, sid 17), tydliggörs genom följande riktlinjer:

Läraren skall

- stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan
- organisera och genomföra arbetet så att eleven
  - utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga
  - upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går

framåt.

Dessa riktlinjer talar ett tydligt språk, skolan tillsammans med lärarna är i läroplanen ålagda att sträva efter att väcka elevernas lust att lära - att motivera dem, vilket innebär att rollen som lärare ständigt står under reflektion och eftertanke så att den kan omformas efter vad elevernas behov kräver (a.a; Carlgren & Marton, 2000). Dock visar en färsk rapport från Skolverket (2004), att det finns skillnader mellan årskurs 4 och årskurs 6 vad gäller elevernas uppfattningar om sin skolmiljö. Det är fler elever i åk 4 som är nöjda med sin skolsituation, både fysisk och psykisk sådan, än i åk 6, t ex tycker 85 % av eleverna i åk 4 att de aldrig blivit orättvist eller illa behandlade av sina lärare medan endast 75 % har svarat samma i åk 6. Det är en oroande utveckling med tanke på att dessa elever har ytterligare 3-6 år kvar i skolan om inte fler och att det är lärarens agerande som är viktig för elevernas trivsel och lust att lära.

Lärarna spelar därför en central roll för elevernas trivsel i skolan, t.ex. för vilka ämnen eleverna tycker är roliga och intressanta och för uppmuntran och stöd. Det är läraren som kan skapa intresse för ett ämne och det är läraren som kan ge uppmuntran och motivera eleverna genom att ge befogat och rättvist beröm (Skolverket, 2004, s 82).

Martin Karlberg (2004) arbetar som doktorand vid Institutionen för lärarutbildning i Uppsala och menar att bristande motivation och disciplin är ett allvarligt problem. Elever med dåliga skolprestationer har ökad risk för senare skolk, skolavhopp, kriminalitet, psykisk ohälsa och asocialt beteende. Han skriver att lärare uppfattar att motivations- och disciplinproblem är några av de mest allvarliga problemen tillsammans med mobbning och låga skolprestationer. Dessa uppgifter baserar han på en norsk undersökning men han anser att problemen är desamma i Sverige. För att kunna stödja lärarna i arbetet med elevernas bristande motivation är det därför viktigt att utveckla och utvärdera härför väl fungerande metoder (a.a).

2.4 UPPFATTNINGAR OM MOTIVATION OCH LUST ATT LÄRA

Jenner (2004) menar att motivationsprocessen till mycket stor del präglas av tre olika faktorer, målet, uppnåendets värde och misslyckandets sannolikhet.

Om *målet* inte uppfattas som nåbart påverkas inte heller motivationen på så vis att eleven känner sig misslyckad om denne inte uppnår målet. Det betyder inte att eleven saknar visioner och önsknings utan innebär bara att denne inte ser någon rimlig möjlighet att uppnå det för tillfället aktuella målet och därmed verkar målet inte ens värt att försöka nå. För läraren finns

ett flertal alternativ, t ex sänka målen och därmed visa att verkligheten överskattas eller att höja målen och visa att möjligheterna att lyckas underskattas. Anspråksnivån för eleven kan användas som en skyddsmekanism där av eleven lågt satta mål kan skydda mot misslyckanden. Läraren kan göra en insats för eleven genom att hjälpa denne att sätta realistiska mål och delmål.

Uppnåendets värde innebär att läraren inte bara undervisar efter vad denne själv anser vara av värde utan efter vad eleven uppfattar som värdefullt eller värt att uppnå. Om undervisningen inte uppfattas som meningsfull av eleven bör läraren ställa sig frågan ”varför?”. Sökandet efter svaret blir då det egentliga motivationsarbetet. Elever vill oftast lära sig för livet medan läraren ofta relaterar till skolans värld vilket innebär att lusten att lära stagnerar. Det är viktigt att försöka förstå eleven mot bakgrund av dennes specifika situation eftersom motivationsarbetet måste börja där denne är.

Misslyckandets sannolikhet handlar om hur eleven själv ser på sina möjligheter att lyckas. Om eleven bedömer att sannolikheten att misslyckas är stor är denne mindre benägen att satsa, inte för att denne inte vill uppnå målet utan för att skydda sig mot besvikelsen att misslyckas. Bedömningen sina chanser grundar eleven på hur denne normalt ser på möjligheterna att lyckas. Vissa menar att de kommer att klara det om de anstränger sig medan andra menar att det inte spelar någon roll hur mycket de anstränger sig för de kommer ändå att misslyckas. Motivation är således inte bara en fråga om vilja utan om chansen att få uppleva framgångar och slippa misslyckanden (a.a).

Motivation är en avgörande faktor när det gäller kunskapsinhämtning. I Skolverkets rapport (2000), poängteras att det är i skolan eleverna lägger grunden för det livslånga lärandet. Elevernas kunskapsinhämtning är starkt beroende av deras lust, motivation och inställning till skolning. Skola och lärare axlar ett stort ansvar eftersom det åligger dem att motivera och entusiasmera eleverna till ett ständigt pågående lärande såväl i det formella utbildningssystemet som i arbets- och privatlivet. Dock pekar rapporten på att endast hälften av tillfrågade elever i högstadiet och gymnasiet tycker att lärarna har förmåga att stimulera och intressera. Även om det visade sig att gymnasieskolans elever var mer kritiska än grundskolans elever till lärarnas förhållningssätt och kvaliteten på undervisningen, råder det inga tvivel om att det finns distinkta behov av förnyade och förbättrade modeller för undervisning där även elevernas erfarenheter och önskemål inbegrips.

2.4.1 Värdet av relevant material

Dr. William Glasser (1996) utvecklar teorin om värdet av väsentligt material. Han skriver att det är oerhört betydelsefullt att eleverna får lära sig relevant material eftersom de anstränger sig mer då kunskapsstoffet är relaterbart då det stärker deras intresse. Människor vill se mening med det de gör och inte mekaniskt lösa uppgifter bara för att de är tillsagda att göra så. Skolan förmedlar förvisso oftast relevanta kunskaper men lärarna försummar att förklara betydelsen vilken inte är uppenbar för eleverna. Det är viktigt att läraren förklarar och ger exempel på hur eleverna kan använda sina kunskaper i sina liv. Lärarna bör tala om *varför* de skall kunna en viss sak istället för att enbart säga att det är viktigt och att de måste lära sig det.

Imsen (1999) har en liknande uppfattning. Elevers motivation styrs av den grad av samband de ser mellan det de lär i klassrummet och det de möter i verkligheten. Ser de sambandet mellan dessa faktorer ser de meningen med det de lär sig och behåller den lärdomen.

Marton och Booth (2000), påvisar värdet av att göra materialet relevant. Läraren ser elevens erfارande med elevens ögon och blir medveten om erfارandet genom den lärandes medvetande. Om den lärande har en intern relation till lärandets objekt och om läraren har en intern relation till samma objekt kan de två, eleven och läraren, mötas genom det gemensamma inlärningsobjektet, dvs skapa lärande. Läraren fokuserar på elevens erfارande av objektet för lärande och formar ett undervisningsobjekt som eleven riktar sitt medvetande mot. Läraren bygger så en relevansstruktur och utnyttjar variation i sin undervisning. Variation och urskiljningsförmåga såväl som samtidighet är betydelsefulla faktorer vid inläring. Vi har inte samma medvetenhet om saker vid varje tidpunkt eller ens på samma sätt i varje situation. Vissa är mer centrala än andra. Ett lärande objekt formas som gör det möjligt att uppfatta, förstå och erfara. Lärarens sätt att förmedla kunskaperna och få elevens uppmärksamhet, intresse och vilja att delta i undervisningen underlättar och varierar hur lärandet utfaller. Oavsett metod eller undervisningsprincip måste lärandet rikta sig mot vissa inslag i de lärandes erfarande, en relevansstruktur och ett mönster av dimensioner av variationer (a.a).

2.4.2 Mentala bilder

Glasser (1996) menar att elevernas prestationer nästan uteslutande bestäms av de bilder som finns i huvudet. Han anser själv att hans motivationsteori är något av en generellösning på

motivationsproblematiken. Bilden vi har av en uppgift styr vilket sätt vi kommer att arbeta med uppgiften, om vi alls väljer att arbeta med den. Dessa mentala bilder växer fram under årens lopp under ständig bearbetning. Bilderna kan ersättas endera på grund av att någon som vi känner stort förtroende för förmår oss att ändra de bilder vi har eller kan bilderna förändras genom upplevelser som avlägsnar trovärdigheten för den gamla bilden. Människan har fem basbehov som hon strävar efter att tillgodose; överlevnad och reproduktion, tillhörighet och kärlek, makt, frihet, nöje. De uppgifter som enligt våra mentala bilder kan fylla något eller några av dessa behov omedelbart, är de uppgifter vi väljer att arbeta med. Det betyder i sin tur att då du ser någon studera, kan du vara säker på att det som görs tillfredsställer det behov som är störst för tillfället. Ett av skolans huvudmål ska vara att se till att elever och lärare är tillfredsställda. Motivationsteorin likställer en god skola med en plats där de flesta elever anser att om de utför något arbete, kommer de också att kunna tillfredsställa sina behov tillräckligt mycket, för att det ska kännas meningsfullt att fortsätta arbeta. Det betyder att eleven har utvecklat en inre motivation (a.a).

Dahlgren (2001) menar i likhet med Glasser (1996) att motivation kan väckas av ett yttre stimuli likaväl som ett behov kan skapa en inre föreställning. Bilder av maträtter i en tidning kan väcka hungerkänslor som inte hade uppfattats innan tidningen lästes. Bilden väcker behovet och benägenheten (motivationen) att skaffa mat ökar. Samma sker vid en inlärningsituation där målet måste vara dragplåstret på så vis att individen kopplar målbilden till ett genuint behov. Målet måste upplevas som svaret på ett behov hos individen. En yttre motivation måste ersättas av en inre motivation, en vilja att lära för att utveckla ett meningsskapande.

2.4.3 Stress påverkar motivationen negativt

En orsak till att prestationerna och motivationen försämras är stress. Kvinnliga elever på gymnasieskolans teoretiska program är särskilt drabbade. Två tredjedelar av dessa anger att de ständigt eller ofta känner sig stressade i skolan. Med tanke på att det är här de flesta av grundskolans kvinnliga representanter hamnar är det en oroande utveckling. Stressen hos elever verkar vara relaterad till upplevelsen av för höga krav och olämplig arbetstakt. För att främja det livslånga lärandet finns därför ett stort behov av att identifiera orsakerna till stress och vidta lämpliga åtgärder för att eliminera dessa i så stor utsträckning som möjligt. Återigen märks behovet av att lyssna till eleverna och låta dem vara aktiva i organisationen av skolarbetet. På så vis tar de ansvar för att arbetet fullbordas och får en djupare känsla av mening och lust samtidigt som stress undviks (Skolverket, 2000).

2.4.4 Vikten av elevinflytande

Behovet av ökat elevinflytande i skolan stämmer väl överens med Lpo94 där vikten av elevernas ansvar och inflytande i skolan betonas. Elevernas rätt till inflytande och ansvar gäller både undervisningens utformning och innehåll och förhållandena i skolan och arbetsmiljön i vid mening. För att kunna utveckla modellerna för att lära och lusten att lära, krävs en livfull och ständigt återkommande dialog tillsammans med ömsesidig respekt (Skolverket 2000)

Egidius (1999) utvecklar tankegången runt elevers medverkan ytterligare när han håller före att det endast är i ett auktoritärt, regelstyrkt samhälle som fackmän och experter talar om vilka kunskaper och färdigheter som fordras för att bli frisör, psykolog, sekreterare osv. I ett demokratiskt, resultatstyrkt samhälle kan eleverna, gemensamt med en lärare, ägna en halv eller hel dag åt att sätta sig in i vilka slag av uppgifter som de vid slutbedömningen ska behärska. De måste likaså sätta sig in i kursens villkor i form av möjligheter och begränsningar som de sedan utgår från när förslag ges om kursens organisering, genomförande, utvärdering och examination (a.a).

Buckhöj Lago (2000) för resonemanget vidare då hon anser att det hänger på läraren om eleverna ska kunna ta ansvar. Det är lärarens uppgift att tydliggöra vad eleverna ska ta ansvar för därför att eleverna måste veta vad de ska ta ansvar för. Det är lämpligt att lämna över ansvaret lite i taget samtidigt som ett resonemang över begreppet ansvar förs.

Eleverna behöver hjälp med att se helheter och ställa upp relevanta delmål för att nå kursplanemålen. De behöver ledning och stöd på vägen samt modeller som hjälper dem att reflektera kring det de lärt sig (a.a, sid 27).

2.4.5 Elevens individuella perception och personlighet

En helt annan aspekt på motivation är hur beroende den är av elevens psykiska och fysiska hälsa. Individuella perceptioner och personlighet präglar den egna uppfattningen om skolan. Detta kan ofta variera från dag till dag. Ett bra självförtroende skapar en känsla av trygghet, där människan trivs med sig själv och livet. Det handlar inte nödvändigtvis enbart om skolans värld, utan vet personen med sig att det går bra inom andra områden, med pojk- eller flickvänner, inom fritidsaktiviteter osv. påverkar det hela individens livssituation. Att tänka posi-

tivt gör att många orkar med även det som är arbetsamt eller tråkigt (Lundahl & Öquist, 1999).

Tiller (1999) anser att livslångt lärande bygger på att individen har lust att lära, prova nya saker och reflektera över de erfarenheter som görs. Självkänslan är av stor vikt eftersom det krävs mod att lära nya saker. Skolan måste bygga upp elevernas självförtroende och ta till vara på elevens erfarenhetsvärld i undervisningen för att nå målen. Läraren måste visa respekt för elevens åsikter och tankar så att eleven känner sig trygg nog att uttrycka sig fritt.

3. PROBLEMFORMULERING

Eftersom såväl tidigare som aktuell forskning samt nutida pedagogers filosofier starkt påvisar värdet av att som lärare kunna skapa en inspirerande och motivationshöjande miljö, anser vi att det är av stor vikt att undersöka hur eleverna upplever sin skolsituation och vad som främjar deras lust att lära. Eleverna själva har den största kunskapen inom detta område och därför läggs stor vikt vid deras tankar om ämnet. Syftet med denna uppsats är att belysa elevernas uppfattningar om vad som motiverar dem i skolan.

Hur uppfattar elever i Svenska skolan vad som motiverar i skolarbetet?

Hur uppfattar elever elevinflytande i Svenska skolan?

Hur uppfattar elever i Svenska skolan sin skolsituation?

4. METOD

I valet mellan kvalitativ och kvantitativ inriktad forskning, var den kvalitativa metoden ett naturligt val. Syftet med den kvalitativa forskningen är att utforska och beskriva hur människor själva upplever sin situation under vissa förhållanden medan syftet med den kvantitativa forskningen är att via statistiska mätningar beskriva och förklara ett visst fenomen (Patel & Davidson, 1994).

Bjurwill (2001) menar att risken för missförstånd eller felcitering av källorna, dvs. intervjupersonerna, minimeras genom att låta alla intervjuer spelas in på band. Svaren bevaras både på inspelningsbandet och på papper i form av utskrifter där källornas ursprungskaraktär bevaras.

Vi anser att intervjuer är en lämplig form för vår undersökning eftersom vi vill få fram vad som motiverar varje enskild elev att lära. Eleverna i denna undersökning representerar bara sig själva och vår avsikt är därför inte att generalisera eller visa på allmängiltiga slutsatser som gäller alla elever.

Förutom intervjuundersökningen utgörs arbetet av en litteraturgenomgång, som är relevant för våra frågeställningar.

4.1 URVAL

Aktuell forskning visar att det genomsnittliga meritvärdet för de svenska grundskolorna utomlands ligger på 237 jämfört med knappt 207 för grundskolorna i Sverige vilket föranleder vårt urval av alla elever i Svenska skolan på Mallorca i åk 5-9 (Skolverket, 2005).

Vi valde att utgå från åk 5 därför att eleverna börjar bli mer medvetna om att de är i skolan för att lära sig samtidigt som deras schema utökas mer med teoretiska inslag. Vårt mål var att få fram vad det är som stimulerar elevernas motivation vid en svensk skola utomlands.

Intervjuerna är gjorda på Svenska skolan i Palma med elever i åk 5-9. Skolan hyser denna termin 38 elever och vi valde att intervjua elever som haft tid att vänja sig vid regelrätta lektioner och teoretiska uppgifter. Vi informerade såväl lärare som elever redan i början av vår vistelse hos dem, att vi skulle göra ett examensarbete och behövde hjälp av några elever lite längre fram. Detta mötte inget hinder förutom att skolans rektor först var tvungen att godkänna frågorna eftersom det var en privat skola där elevernas integritet värderas mycket högt. Emedan vi hade vår verksamhetsförlagda utbildning parallellt med intervjuperioden, kände vi eleverna tämligen väl och kunde på så vis lättare skapa ett tryggt och ohämmat klimat som främjade att eleverna svarade ärligt och öppet. För att undvika felciteringar och missförstånd använde vi vid varje intervjutillfälle voicemail samtidigt som den som inte intervjuade antecknade svaren. De utvalda och intervjuade eleverna var totalt tolv till antalet.

4.2 INTERVJUERNAS GENOMFÖRANDE

Innan materialinsamling påbörjades gjordes en pilotstudie av intervjufrågorna med några personer i lämplig ålder. Vi ville kontrollera att frågeformuleringarna gick att förstå och om nå-

gon fråga behövde läggas till. Vi var synnerligen noga med att våra frågor inte skulle inkräkta på elevernas integritet eller privatliv eftersom undersökningen gjordes på en privat skola.

Intervjuerna genomfördes i ett av skolans rum. De tolv elever som intervjuades var fördelade över årskurs 5-9. Före intervjuerna gick vi noggrant igenom vad undersökningen handlade om tillsammans med eleven. Dessutom upplystes varje elev om att deras svar skulle behandlas med anonymitet. Eleverna intervjuades enskilt och hade inte fått se frågorna i förväg därför att vi ville ha deras spontana reaktion istället för ett väl förberett svar då vi anser att en spontan kommentar kan vara mer sanningsenlig. Varje intervju tog mellan tre och fem minuter och spelades in på voicemail samt skrevs ner på papper. För att få svar på våra frågor använde vi oss av en intervjuguide (bilaga 1). Denna följdes i så stor utsträckning som möjligt dock med någon följdfråga för att tydliggöra elevens tankebanor.

4.3 DATABEARBETNING OCH ANALYS

Vi började med att sammanställa de skrivna svaren för att sedan övergå till att lyssna och jämföra med de inspelade intervjuerna för att se om det fanns några klara mönster eller något som avvek från de övriga svaren. Vi har därefter kategoriserat svaren för att klargöra intervjuresultaten som vi har samlat under gemensamma rubriker och underrubriker.

5. RESULTAT

Enligt den empiriska studien är orsakerna till vad som motiverar just dessa elever i skolarbete olika. Det som har betydelse för elevernas lust att lära är faktorer som stämning och miljö på skolan, lärarens personlighet och undervisningssätt, lektionsupplägg samt inom vilket kunskapsområde lärandet sker och elevens uppfattning om egen prestation inom det området. När det gällde att ge förslag till lärarna på sätt att göra lektionerna roliga och lärorika hade de flesta av eleverna många idéer. Förslagen som ges omnämner i första hand läraregenskaper, undervisningssätt och lektionsupplägg. De flesta eleverna berättade att de ville ha en nära kontakt med sina lärare. Dessutom visar både intervjuerna och litteraturstudien att humor och glädje är något som skapar lust i skolan.

Nedan följer en redovisning av de tolv intervjusvaren som har kategoriserats efter de mönster vi urskilt ur svaren och har sedan sammanfattats under gemensamma rubriker. Därefter redovisas och analyseras resultaten.

Vi fann följande kategorier:

- Ämnen som motiverar
- Upplevelser av egen arbetsinsats
- Lärare och lektioner
- Elevinflytande
- Goda råd för hur lärare kan främja motivationen

5.1 ÄMNEN SOM MOTIVERAR

Eleverna berättade för oss att de tyckte om att arbeta med praktiska ämnen. Det ämne som nämdes mest var idrott men också ämnen som bild och slöjd upplevdes som roliga. Någon elev nämnde teoretiska ämnen som matematik, svenska och engelska. Dock handlade det i alla fall om ämnen som eleverna själva tyckte att de var bra på och i något fall ämnen som de hade fått uppfattningen var viktiga för framtiden.

Elev åk 8:

- Det jag tycker mest om är nog bild och idrott för det är så roliga ämnen och jag är bra på en del.

Elev åk 5:

- När vi fick smaka, lukta och leka blinda var det roligt. Då funderade jag på hur djur har det, jag menar med deras sinnen. Jag och XXX gjorde ett arbete om det sedan.

5.2 UPPELVELSER AV EGEN ARBETSINSATS

Alla eleverna tyckte att det gick mer eller mindre bra för dem i skolan. Ingen uppfattade sin studiesituation som direkt dålig. Svaren varierade mellan ”hyfsat bra” och ”bra” beroende på vilket ämne de tänkte på. De flesta uppfattade sin egen insats i skolarbetet som god. Någon elev ansåg att insatsen ibland var något slö. Ingen nämnde att de uppfattade sin studiesituation som stressande.

Elev åk 5:

- Jag tycker att det går rätt bra. Det beror på, på vilka ämnen.

Någon elev nämnde behovet av att ha rent och snyggt omkring sig, såväl utomhus som inne i skolans lokaler för att kunna få ro att arbeta. Flertalet elever anger att de behöver lugn och ro i klassrummet för att kunna koncentrera sig och arbeta flitigt på lektionerna men också när de

arbetar med sina läxor i hemmet. Dock kan inte detta generaliseras då det finns elever med speciella behov, vilket framkom i vår undersökning, t ex elever med tinitus som behöver ett visst mått av ljud utifrån för att kunna koncentrera sig.

Elev åk 7:

- På lektionerna är det nog att det lite såhär ljud i klassrummet för jag har tinitus så att det får inte vara för tyst. Men ja, att uppgifterna inte är såhär omöjligt svåra.

Vidare vill de ha hjälp och stöd av någon vuxen så att de förstår sina uppgifter. Ett tryggt klimat med en trevlig atmosfär gynnar också arbetsinsatsen. Eleverna gör sina läxor oftast på grund av att de känner sig tvingade att göra dem. Pressen att läsa läxor kommer utifrån av lärare eller föräldrar men även inifrån dem själva. Det handlade inte om press i negativ mening utan om en helt naturlig känsla av att göra det som bör göras för att behaga sig själva, föräldrar och lärare, dvs genom den yttre motivationen föds en vilja, en inre motivation som leder till den tillfredsställelse som uppkommer av att prestera väl.

5.3 LÄRARE OCH LEKTIONER

Eleverna anser att det till stor del är läraren som påverkar elevens synsätt om lektionen är rolig eller inte. Flera av eleverna vill ha en nära kontakt med sina lärare. Många kommentarer om läraren och dennes lektioner handlade om lärarens ansvar att skapa lust att lära, tillit till den egna förmågan och en för eleverna behaglig arbetsmiljö. De menar att en lektion blir rolig när läraren har förmåga att skapa ett tryggt klimat i klassrummet genom att i sin personlighet vara engagerad, humoristisk och kunna vara bestämd utan att skrika på eleverna. Svaren påvisade att praktiska moment under lektionerna såsom teater, fysiska upplevelser och att få tillverka saker upplevdes som roliga inslag.

Elev åk 5:

- Någon rolig lektion? Det vet jag inte riktigt Men en rolig lektion blir väl när läraren inte är sträng och stel i sitt sätt och man kan slappna av och så. Och hon inte skriker på eleverna för mycket.

Eleverna anser att en lärare som bemödar sig om att variera uppgifterna och har förmåga att kunna berätta på ett roligt och spännande sätt är att föredra framför att låta eleverna ägna sig åt det traditionella bearbetandet av text där det mest handlar om att läsa texten och skriva av den. De tycker att lektionerna är intressanta när de får lära sig nya saker och när det de gör, dvs. den egna prestationen, utfaller till belåtenhet för dem själva.

Elev åk 7:

- Att eleverna blir uppmärksamma och att läraren, ja, att det inte alltid är det att man ska sitta o titta i en bok och sen skriva fast med andra ord och sånt där utan det är också ganska skönt ibland när man bara ska sitta och lyssna på läraren.

5.4 ELEVINFLYTANDE

Alla eleverna menar att de har stort elevinflytande, dvs de har stora möjligheter att påverka sin skolsituation. Skolan hyser endast 38 elever vilket ses som en stor fördel av eleverna när det gäller elevinflytande. Eleverna har nära kontakt med alla vuxna på skolan och känner att de kan prata med dem om det är något de vill föra fram. Det är viktigt att lärarna lyssnar på dem. Alla elever använder sig också av en skoldagbok där de vecka för vecka kan skriva in åsikter om saker som hänt och som de vill påverka i någon riktning. Denna bok läses av mentorerna för varje klass.

Elev åk 5:

- När jag hör på lärarna och skriver upp på skoldagbok och sånt.

Elev åk 7:

- Jag kan påverka mina lektioner och får ändra på uppgifter och planering om målen är desamma.

5.5 GODA RÅD FÖR HUR LÄRARE KAN FRÄMJA MOTIVATIONEN

Eleverna tyckte att lärarna bör vara engagerade, humoristiska och bemöda sig om att skapa en bra kontakt med sina elever så att de kan prata fritt och öppet med varandra samt arbeta för ett tryggt klimat i klassrummet. Om eleverna tycker om läraren får denne respekt. Vidare bör de vara tålmodiga och hjälpsamma samt planera lektionerna så att de försöker nå alla elever.

Elev åk 7:

- Det är ju att det ska finnas, det ska alltid vara trevligt mellan elever och lärare. Att läraren ska vara snäll och ja, det ska också vara intressanta lektioner men fortfarande att man ska lära sig och jag tycker att det ska vara lektioner som ska passa alla slags elever så att alla kommer med.

Elev åk 6:

- De ska leka med dem. Vara roliga och skoja mycket.

6. DISKUSSION

Syftet med vårt arbete har varit att belysa elevers uppfattningar om vad som motiverar dem i skolan. Vi har använt oss av olika forskares och andra författares arbeten samt av oss utförda elevintervjuer för att uppnå syftet. Vi kommer nu att föra en diskussion över resultaten vi fått fram i förhållande till litteraturgenomgången och vårt syfte med denna uppsats.

6.1 METODDISKUSSION

Vi valde att intervjua eleverna enskilt för att främja att det var den enskildes åsikt som kom fram och för att alla skulle få lika mycket utrymme att tala. Eftersom vår kontakt med eleverna var god ansåg vi att detta var en genomförbar metod.

Rummets utformning var av stor betydelse vid intervjun eftersom resultatet kan påverkas av störande moment. Rummet skulle hållas fritt från störande ljud och genomströmning av människor (Lantz, 1993). Vårt intervjurum uppfyllde dessa krav och intervjuerna avlöpte enligt planerna förutom vid ett enstaka tillfälle när en elev kom in för att hämta litteratur. Incidenten skedde precis före påbörjandet av en intervju vilket torde medföra att intervjuresultatet inte påverkades, detta kan dock inte uteslutas.

Vi försökte i största möjliga utsträckning hålla oss neutrala och inte påverka elevernas svar då det är intervjuarens och den tillfrågades kommunikation som utgör föremålet för analys (a.a.).

6.2 VAD MOTIVERAR ELEVER ATT LÄRA?

Svaren på frågan vad det är som får eleverna att arbeta i skolan och vilja lära sig visade att elevens intresse av själva ämnena har stor betydelse. I synnerhet uppfattades de ämnen med praktiska inslag såsom bild, idrott och slöjd som roliga och stimulerande. Detta var ofta också de ämnen som eleverna ansåg sig vara bra på. Elevernas upplevelser kan hänvisas till Jenner (2004) som menar att motivation är en fråga om att få uppleva framgångar och undvika misslyckanden. Förutom detta spelade klimatet i klassrummet stor roll. Eleverna arbetade bäst om det var en trevlig stämning, lugn och ro och om de hade tillgång till hjälp och stöd. Detta är i överensstämmelse med Atterström och Persson (2000) vilka menar att elever som känner trygghet och ser sig som en del av gemenskapen utvecklar självtillit som är en förutsättning för lärande.

Vi instämmer med Glasser (1996) i hans tankar att om vi kan hitta ett sätt som gör att vi lär oss samtidigt som vi gör något mekaniskt, kan det leda till att något som känns tråkigt blir roligt. Under intervjuerna på Svenska skolan framkom att eleverna blev oerhört entusiastiska och engagerade när lektioner om kroppen hölls eftersom de fick uppleva sin kropps funktioner genom praktiska moment. Vid redovisningen hade eleverna fått med sig inte bara de kunskaper om kroppen utan de hade även stimulerats att forska själva i hur djurs kroppar fungerar. Detta kan också kopplas till Dahlgren (2001), som menar att yttre stimuli kan väcka motivation att lära. Det finns många olika metoder som kan hjälpa eleven att ändra sina inre bilder i positiv riktning, till en förstärkt inre motivation. Vi är övertygade om att det finns många fler sätt för de enskilda eleverna som kan omvandla det som är tråkigt till något roligare. Vi har väl alla våra knep vid inläring av olika saker.

Eleverna i vår studie uppgav att de kunde påverka sin skolmiljö genom den öppna kontakt som råder på skolan mellan elever och vuxna. De kände därmed personligt ansvar över skolmiljön och sin egen arbetsinsats. Vi delar Buckhöj Lagos (2000) uppfattning att eleverna behöver få ett ökat ansvar över sina studier därför att det automatiskt skulle leda till ökad motivation. Elevinflytande behövs för att eleven ska göra skolan och det som sker i den till sitt eget. Skolan bör lyssna på eleverna och vara öppen för förändringar. I Skolverkets rapport (2000) beskrivs hur elever kan utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar genom att själva få delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och genom att få välja ämnen och aktiviteter. Eleverna själva tycker att de är kapabla att bestämma över områden som arbetsformer, läxor, prov och vad de ska lära sig i olika ämnen.

Vi anser att det till största delen bör vara läraren som ska dra upp riktlinjerna vad gäller undervisningens innehåll och arbetssätt, men att skolpersonalen skall lyssna till elevernas förslag och försöka ändra efter deras önskemål så långt det är möjligt utan att inkräkta på kursmålen. Eleverna bör övas för ett framtida liv i ett demokratiskt samhälle och därmed vara med och bestämma och fatta beslut i frågor som berör dem. Vi tror även att lärarna skulle gynnas av detta på så sätt att de då vet att de har elevernas stöd i det de gör.

Flera av eleverna i vår studie anser att lärarnas personlighet och undervisning har en viktig och avgörande roll. Beskrivningarna om hur en rolig lektion ser ut varierar inte nämnvärt men det finns tydliga mönster. Eleverna vill att undervisningen skall vara varierande och att den innebär viss elevaktivitet. Vi delar deras åsikter om att undervisningen bör vara omväxlande.

Av egen erfarenhet vet vi hur ointressant och enformigt det blir om undervisningen innebär att eleverna ständigt tvingas sitta stilla och lyssna flera lektioner i sträck. Maltén (2002) påpekar att det är viktigt att pedagogen är medveten om att undervisning bör ha omväxling och alternativ så att eleven kan ta till sig kunskap på det sätt denne har lättast för. Än en gång vill vi belysa hur viktigt det är att lyssna på eleverna och ta reda på vad och hur de vill göra. Det är oerhört viktigt att läraren uppmuntrar eleverna och har positiva förväntningar på dem. Vi är av samma mening som Skolverket (2004), som menar att eleverna influerar varandra till att anstränga sig i olika grad. Om kompisarna är motiverade inspireras eleven ofta själv till att lära, men samtidigt kan omotiverade kompisar bidra till att eleven själv tappar lusten.

6.3 LÄRARENS BETYDELSE

Kritiken mot lärare i allmänhet och deras lektionsupplägg var markant. Det ska dock tilläggas att de flesta eleverna inte har gått mer än någon termin på Svenska skolan och därför i detta fall inte relaterar sina erfarenheter till denna skola. Den forna tidens lärarmyndighet där läraren var auktoritär och där straff även för mindre förseelser ansågs ge eleverna ett ”rätt” förhållningssätt till sin skolgång är sedan länge borta. Idag gäller nya pedagogiska grepp där läraren hellre ska vara vänlig, stödjande och underhållande i sin lärarroll.

Av intervjuundersökningen framkom att eleverna hade tydliga tidigare erfarenheter av lärare som tydligtvis inte följde läroplanen där stor vikt läggs vid att eleverna ska känna trygghet, lära sig att ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra samt utveckla sin lust att lära (Läraryrkesförbundet, 2002). Eleverna vid Svenska skolan uppfattade sina lärare som roliga och uppfinningsrika medan tidigare lärare har uppfattats som strikta, tråkiga, malande och utan fantasi. Eleverna efterlyste roliga lektioner med varierande moment som teater, upplevelser och en lärare som berättar på ett intressant sätt hellre än egen läsning av text. De var nöjda med det elevinflytande de hade över sin studiesituation och detta torde göra studietiden mer berikande och därmed också lustfylld, vilket också kommer att främja motivationen att lära hos eleverna (Skolverket 2000).

Flertalet menar att en tillräckligt duktig lärare kan motivera och utbilda alla elever oavsett deras ursprungliga motivation. Vi menar att en förutsättning till elevers lärande är att de måste ha en positiv inställning till att vilja lära sig, vilket kanske är den svåraste utmaningen i vår kommande yrkesroll. Glasser (1996) hävdar att det inte går att tvinga en elev att lära sig, vilket vi håller med om. Det går inte att mata någon som vägrar att gäpa. Läraren måste få ele-

verna att känna att det är roligt att lära sig nya saker. Ett sätt att påverka elevers lust att lära är att skolan skapar meningsfulla uppgifter och utmaningar åt dem. Skolan behöver integreras med samhället så att det som händer utanför skolbyggnaden kan lyftas in i klassrummet. Om lektionerna är verklighetsanknutna och visar relevansen för att klara sig i yrkeslivet, får undervisningen en helt annan auktoritet. Detta överensstämmer med Imsen (1999) som anser att undervisningen måste vara relaterad till elevernas vardagsliv för att den ska vara meningsfull för dem. Genom att ha kontinuerliga utvärderingar får eleverna komma till tals på ett bra sätt. Deras synpunkter är av mycket stor vikt i Svenska skolan. Kursupplägget byggde bland annat på elevernas skoldagböcker och månadsutvärderingar där de uttryckt sina åsikter och gett förslag på förändringar. Denna glöd smittade sedan av sig på eleverna som gick in med liv och lust i uppgifterna.

Ämnena måste presenteras så att de upplevs som betydelsefulla. Vidare bör läraren bedriva en varierande undervisning. Under vår verksamhetsförlagda utbildning på Svenska skolan såg vi hur vår handledare inför ett nytt arbetsmoments påbörjande ändrade upplägget från tidigare moment i kursen för att få något av ”nybörjarglöd” både hos sig själv och hos eleverna. Marton och Booth (2000) menar att ett omväxlande arbetssätt inspirerar både lärare och elever och även om vi håller med om detta, inser vi att som verksamma lärare innebär detta att pedagogen måste lära känna sina elever väl för att kunna anpassa undervisningen till varje individ i sin klass. Dessutom ser vi en risk att dagens elevrika klasser kan kräva mer tid än vad läraren har till sitt förfogande vilket kan komma att få motsatt effekt.

Vi tror att en bra lärare är den som ständigt reflekterar över hur denne kan förändra och förbättra sin undervisning och sitt förhållningssätt till eleverna. En lärare får inte vara rädd för att prova nya pedagogiska grepp och inte heller gömma sig bakom en påklitråd ”läarmask” som inte visar vem läraren är som person och som inte tillåter att läraren bjuder på sig själv och också vågar misslyckas.

De flesta barn längtar efter skolstarten. Elever i årskurs 9 ser med spänd förväntan fram emot att börja gymnasiet då inträdet i ”nästan vuxenlivet” sker. De får byta skola, nya klasskamrater, nya ämnen och ökat ansvar. Vi måste, alldeles som Glasser (1996) beskriver, se till att bevara elevernas positiva bild av skolan även när de kommer upp i de äldre årskullarna. Vi som lärare måste främja utvecklingen av de faktorer som enligt Skolverket (2004), har visat sig vara positiva för elevernas fortsatta motivation skolan igenom. Eleverna vill få möjlighe-

ten att utvecklas mot att vara vuxna och ansvarstagande vilket innebär att lärarna tar dem på allvar, låter dem växa med uppgifterna och ger dem fler utmaningar efterhand som de mognar. Idag är utbildningen långt ifrån färdig när grundskola och gymnasiet är avslutade och därför bör vi samla alla krafter att sporra våra ungdomar att hålla studieglädjen vid liv. Vi har ett gott föredöme i Svenska skolan som utlandsskola eftersom vår studie har visat att eleverna där har mycket god motivation, vilket kan indikera ett samband med meritvärdets ökning hos svenska utlandsskolor. Vårt examensarbete har visat att lärare kan använda sig av många olika sätt att arbeta för att nå och främja varje elevs individuella kunskapsinhämtning. Eleverna har en önskan att få ett mer personligt och öppet förhållande till sina lärare vilket också öppnar möjligheten att nå och stimulera elevernas inre motivation genom yttre motivation.

7. SAMMANFATTNING

Det här arbetet har ur ett elevperspektiv behandlat elevers motivation till lärande. Detta arbete ger bara en bild av verkligheten eftersom studien är begränsad till ett fåtal elever i en skola. Om vi istället hade utvidgat intervjuundersökningen till fler skolor kanske mönstret blivit annorlunda eller mer karakteristiskt. Vi fick t ex i vår undersökning inga indikationer på att eleverna kände stress eller att deras motivation begränsades av stress. Skolverket (2000) har dock visat att stress kan vara en påverkande faktor när det gäller elevers motivation.

Emellertid har vi, speciellt genom intervjuundersökningen, fått mycket kunskap som berör motivationen hos eleverna i grundskolan. Vi har dessutom fått många goda och användbara råd inför vår blivande bana som lärare och dessutom har eleverna låtit oss få en inblick i deras tankar om skollivet.

Lundahl och Öquist (1999) förmedlar den kloka tanken att även om skolan ibland är en svåruthärdlig plats, liksom de flesta andra arbetsplatser, finns det många ljusglimtar och en hel del att skratta åt mellan varven.

Flera intressanta frågeställningar har kommit upp under arbetets gång. Studien har påvisat hur stor roll lärarna har i elevers motivation. Vi skulle därför ur ett lärarperspektiv vilja utreda hur lärarna arbetar med omotiverade och oengagerade elever. Vilka metoder använder de idag för att hantera problemet med elever som inte finner glädje och lust i skolarbetet?

Eleverna på Svenska skolan har visat att elevinflytande inte är något som någon kan bortse ifrån utan tvärtom ska ses som en tillgång i arbetet och att det ger ett gott resultat för både lärare och elever. Skolan är till för alla och begreppet individanpassning ljuder högt i skolans korridorer. Trots det finns det fortfarande många lärare som inte ser elevernas behov och som inte låter eleverna göra några som helst intrång på deras väl bevandrade marker. I framtiden behöver vi inrikta oss på att förändra lärarnas synsätt på elever, elevinflytande och lektionsupplägg.

8. REFERENSLISTA

- Adler, B. & Holmgren, K. (2000). *Neuropedagogik – om komplicerat lärande*. Lund: Studentlitteratur
- Atterström, H. & Persson, RS. (2000). *Brister eller olikheter? Specialpedagogik på alternativa grundvalar*. Lund: Studentlitteratur.
- Bjurwill, C. (2001). *A, B, C och D. Vägledning för studenter som skriver akademiska uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Buckhøj Lago, L. (2000). *Utvecklingssamtal: perspektiv och genomförande*. Stockholm: Gothia.
- Carlgren, I. (1999). *Miljöer för lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Carlgren, I. & Marton, F. (2000). *Lärare av imorgon*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.
- Dahlgren, H. (2001). *Lärprocessen – Om målmedvetet lärande*. Värnamo: Fälth & Hässler.
- Egidius, H. (1999). *Pedagogik för 2000-talet*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.
- Eysenck, M. (2000). *Psykologi/ett integrerat perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Falkenberg & Håkonsson. (2004). *Storylineboken - Handbok för lärare*. Hässelby.
- Glasser, W. (1996). *Skola med kvalitet – att leda elever utan tvång*. Jönköping: Brain Books AB.
- Glasser, W. *Motivation i klassrummet*. (1996). Jönköping: Brain Books AB.
- Imsen, G. (1999). *Lärarens värld – introduktion till allmän didaktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Jenner, H. (2004). *Motivation och motivationsarbete i skola och behandling*. Stockholm: Liber Distribution.
- Lantz, A. (1993). *Intervjumethodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lärarförbundet. (2002). *Lärarens handbok: Skollag, Läroplan & Yrkesetiska principer*. Solna: Tryckindustri information.
- Maltén, A. (2002). *Hjärnan och pedagogiken – ett samspel*. Lund: Studentlitteratur
- Marton, F. & Booth, S. (2000). *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur
- Patel, R. & Davidson, U. (1994). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
- Svenska Akademiens Ordlista Över Svenska Språket, (1998). Sverige: P. A. Norstedt & söner
- Tiller, T. (1999). *Det didaktiska mötet*. Lund: Studentlitteratur.

8.1 ARTIKLAR OCH RAPPORTER

Att lära för livet, Elevers inställningar till lärande – resultat från PISA 2000. (2004). Stockholm: Skolverket.

Attityder till skolan 2000. (2000). Stockholm: Skolverket, rapport nr 197.

Lundahl, C. & Öquist, O. (1999). *Den rimliga skolan. Livet i skolan och skolan i livet.* Stockholm: Skolverket rapport nr 164.

Yngre elevers attityder till skolan 2003. – Hur elever i årskurs 4–6 upplever skolan.(2004) Stockholm: Skolverket rapport 256.

Svenska utlandsskolor i siffror 2005. (2005). Stockholm: Skolverket.

8.2 INTERNETMATERIAL

<http://www.regeringen.se/sb/d/4588/a/44262>

Regeringen och regeringskansliet. IV-rikskonferens i Eskilstuna 11 maj 2005 -

<http://www.utbildningsvetenskap.uu.se/Forskningpagar/Presentationer.html>

Martin Karlberg Uppsala Universitet. Forskning pågår för framtida lärande 2004

BILAGA 1

Intervjuguide för ett urval av Svenska Skolans elever åk 5-9

1. Vad tycker du mest om att göra i skolan? Berätta varför du tycker så!
2. Hur tycker du att det går för dig i skolan? Hur är din arbetsinsats?
3. Vad får dig att jobba bra på lektionerna och göra dina läxor?
4. Har du varit på någon rolig lektion? Vad är det som gör att en lektion blir rolig?
5. Vad är det som gör en lektion intressant?
6. Hur kan du påverka vad som händer i skolan, t ex miljön, lektionsinnehållet, läxor och prov?
7. Berätta – vad ska lärarna göra för att eleverna ska tycka att det är roligt och lärorikt att gå i skolan?